

Libris

Respect pentru oameni și cărți

CEZARINA LUMINIȚA HARDULEA
ELENA DANIELA BALCAN

Limba și literatura română

culegere pentru clasa a IV-a

Cartea

1. Cartea - obiect cultural	3
Tipuri de litere de tipar. Rolul ilustrațiilor. Prezentarea unei cărți.....	3
2. Textul literar.....	6
A. Textul literar narativ. Așezarea textului în pagină.....	6
B. Delimitarea textului în fragmente. Povestirea unui fragment.....	9
C. Personajul literar.....	10
D. Textul narativ – Legenda.....	12
E. Compunerea. Planul compunerii.....	14
F. Textul în versuri.....	16

Cuvântul 19

1. Corespondența sunet – literă.....	19
2. Sunetele limbii române.....	21
3. Despărțirea în silabe.....	23
4. Sensul cuvintelor.....	24

Textul creativ. Textul informativ (nonliterar) 26

1. Textul creativ.....	26
A. Scrierea imaginativă.....	26
B. Scrierea unui text după un șir de ilustrații.....	27
C. Textul creativ cu început sau sfârșit dat.....	29
2. Textul de informare și funcțional.....	31
A. Cartea poștală.....	31
B. Articolul.....	32
C. Afișul. Invitația.....	33
D. E-mailul.....	34
E. Oferire de informații referitoare la universul școlar și extrașcolar.....	35

Situații de comunicare 38

1. Comunicarea orală. Solicitarea și oferirea de informații.....	38
2. Prezentarea unei persoane.....	39
3. Cererea politicoasă.....	41

4. Factorii care pot perturba comunicarea.....	42
5. Dialogul. Inițiere și menținerea unui schimb verbal.....	43
6. Formularea de întrebări și răspunsuri.....	44
7. Transformarea vorbirii directe în vorbire indirectă.....	46
8. Înțelegerea în profunzime a mesajului textului.....	48
9. Scrierea unui text în care se prezintă un portret. Personajele.....	51
10. Jurnalul de lectură	53

Ortografie 54

1. Scrierea corectă cel/ ce-l	54
2. Scrierea corectă cea/ ce-a	56
3. Scrierea corectă sar/ s-ar	58
4. Scrierea corectă mie/ mi-e	60
5. Scrierea corectă mia/ mi-a	62
6. Scrierea corectă ai/ a-i	63
7. Scrierea corectă var/ v-ar	64
8. Scrierea corectă ceai/ ce-ai	65

Cuvântul – parte de vorbire..... 67

Părțile de vorbire.....	67
1. Substantivul.....	68
A. Genul și numărul substantivului.....	68
B. Felul substantivelor.....	70
C. Scrierea corectă a substantivelor.....	72
2. Adjectivul.....	74
A. Acordul adjectivului cu substantivul.....	76
B. Rolul adjectivelor în scrierea descriptivă.....	78
3. Pronumele.....	80
A. Pronumele personal.....	80
B. Pronumele personal de politețe.....	82
C. Pronunțarea și scrierea corectă a pronumelor personale.....	84
4. Verbul.....	85
A. Numărul și persoana verbului.....	86
B. Timpul verbului.....	88
C. Pronunțarea și scrierea corectă a verbelor	89

Cuvântul – parte de propoziție 91

1. Predicatul și subiectul.....	91
2. Subiectul multiplu.....	94
3. Acordul predicatului cu subiectul.....	95
4. Propoziția simplă. Propoziția dezvoltată	96
<i>Recapitulare I.....</i>	<i>101</i>
<i>Recapitulare II.....</i>	<i>102</i>

Pași spre performanță. Dacă vrei să știi mai mult 103

1. Numeralul.....	103
2. Părțile secundare de propoziție.....	105
A. Atributul.....	105
B. Complementul.....	106
3. Propoziția enunțiativă/ interogativă/ exclamativă.....	108
4. Propoziția afirmativă/ propoziția negativă.....	111
5. Compuneri gramaticale.....	112
<i>Test de performanță I.....</i>	<i>115</i>
<i>Test de performanță II.....</i>	<i>117</i>
• Test de exersare.....	119
• Test de dezvoltare.....	120
• Test final.....	121

1. Cartea – obiect cultural

Tipuri de litere de tipar. Rolul ilustrațiilor. Prezentarea unei cărți

Citește cu atenție textul din cartea *Recreația Mare* de Mircea Sântimbreanu:

Am împrumutat într-o zi o carte de la biblioteca din cartier. Cu acest prilej, mi-am întărit o dată mai mult convingerea că, citind o carte de la bibliotecă, faci cunoștință nu numai cu eroii cărții, ci și cu cititorii ei... Cum așa? Simplu. Dacă vrei să cunoști eroii, citești frumușel pagină cu pagină și dintr-o dată te vezi înconjurat de Huck, Nică, Gulliver sau Gavroche.

Și cititorii? Ei sunt pe ultima pagină a cărții. Și-au semnat prezența cu tot felul de cerneleuri, pixuri, cu cărbuni și creioane, lăsând acolo cugetări, maxime și mai ales semnături.

Cu cerneală albastră: „Citită de mine azi 15 aprilie. Plăcut foarte, foarte mult. Spre amintire semnez, Puyca.”

Cu roșu: „Citită de subsemnatu' de la cap până la altu'!”

Subliniat cu o linie: „O minte fără cărți e ca o pasăre fără aripi. Nu înțeleg de ce mâzgăliți cărțile care sunt un prieten ce trebuie să circule din mână în mână.” (...)

Conținutul cărții mi-a plăcut, dar însemnările cititorilor au umbrat soarele vacanței. Nu se face așa ceva unui prieten. Voi ce credeți?

(Însemnări de cititor, de M. Sântimbreanu)

1 Rezolvă următoarele cerințe:

a) Cum se numește volumul din care face parte textul de mai sus?

b) Cine este autorul fragmentului?

c) De unde poți să împrumuți cărți pentru a le citi?

d) Cine sunt eroii numiți în fragmentul de mai sus?

Din ce cărți fac parte?

e) Ce l-a deranjat pe cititor?

f) Privește coperta cărții și numește tipul de litere folosit pentru a scrie titlul.

g) Care este importanța copertelor cărților?

2 Numește cel puțin trei cărți citite de tine:

de

de

de

3 Prezintă o carte, indicând: coperta I, titlul cărții, autorul, cotorul cărții, editura, coperta a IV-a, filele.

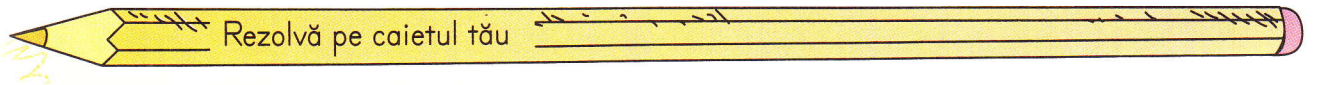
* Unde poți găsi cuprinsul unei cărți?

4 Privește din nou coperta. Care sunt elementele care te îndeamnă să citești cartea?

5 Notează câte două exemple pentru următoarele tipuri de cărți:

Respect pentru oameni și cărți

- Manuale _____
- Cărți de știință _____
- Enciclopedii _____
- Dicționare _____
- Culegeri _____
- Cărți de lectură _____

Rezolvă pe caietul tău

- 6 Explică, în 3-5 rânduri, enunțul „O minte fără cărți e ca o pasăre fără aripi.”
- 7 Scrie patru sfaturi pentru copiii care împrumută cărți de la bibliotecă.
- 8 Pornind de la enunțul „Însemnările cititorilor au umbrit soarele vacanței”, scrie o compunere cu titlul „De vorbă cu o carte”.
- 9 Argumentează într-un text de 5-7 rânduri rolul ilustrațiilor într-o carte.

ȘTIAȚI CĂ...?

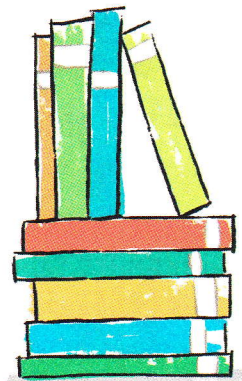
Letrina este o inițială, de obicei ornamentală, de înălțimea câtorva rânduri, cu care începe un capitol sau un paragraf.

proiect

Realizează o carte, respectând cerințele:

- Stabilește culoarea copertelor;
- Scrie cu litere mari titlul și autorul pe prima copertă;
- Scrie o poveste sau mai multe poezii;
- Ilustrează textele prin desene făcute de tine;
- Nu uita să utilizezi și inițialele ornamentale;
- La sfârșitul cărții lasă două foi libere și roagă colegii să scrie ce le-a plăcut.

A. Textul literar narativ. Așezarea textului în pagină

Cuiete

după Pop Simion

Omul avea un fecior rău cum e fierea. Lenea curgea de pe el, în timp ce cu ușorul trai era frate de cruce. Doar de blestămății și rele era bun. Tătâne-său nu-l bătu, cum făceau alți părinți. Bătu câte un cui în ușa de fiecare boacănă a neisprăvitului; cuiul și șapta de ocară.

Timpul curse, ușa se umplu; devenind zid de cui. N-aveai unde pune un deget și fiul omului se înfurie, vorbind către tatăl său:

– Nicăieri ca la noi. De ce ai bătut cui în ușa?

– Tu le-ai bătut zice tatăl.

– Eu?

– Da. N-ai făcut tu rele, duium, cutare și cutare, nu mai țin minte câte, multe, fără număr?

– Făcut, recunosc fiul.

– Pentru fiecare faptă rea am înfipt câte un cui. Privește, ăsta ești, vorbi tatăl posomorându-se rău.

– Nu-i supărare, cuietele se pot scoate; eu voi fi acela, promise fiul.

– Poate făcând tot atâtea fapte bune, spuse tatăl și își văzu de propriile griji.

Odrasla își luă rolul în serios, se făcu alt om, de nerecunoscut, încât șapta de laudă și actul de mărinimie deveniră obișnuință. Nu trecea zi să nu ia cleștele spre a scoate un cui-două din ușa fărădelegilor lui.

Timpul curse, ușa se goli și fiul alergă într-un suflăt la tatăl său, care albise pe cap, trăgea să moară. Spuse către el, strălucind de bucurie:

– Văzut-ai, tată? Nu mai e niciun cui. Le-am scos pe toate!

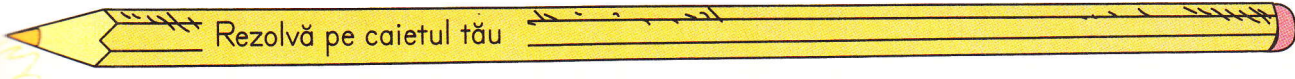
– Dar găurile?

1 Scrie în cerculețe T (titlul), A (autorul), a (alineat). Observă așezarea în pagină a textului.

Momentele textului narativ sunt:

- introducerea - situația de început (locul, timpul și unele personaje);
- cauza - momentul cel mai important care determină întreaga desfășurare a acțiunii, schimbând situația de început;
- desfășurarea acțiunii - întâmplările determinate de cauză;
- momentul cel mai intens - partea care cuprinde suspans, tensiune în desfășurarea acțiunii;
- încheierea - sfârșitul;

Rezolvă pe caietul tău

3 Pornind de la definiția textului narativ, argumentează de ce *Cuiele*, după Pop Simion, este un text literar narativ.

SĂ NE AMINTIM!

Într-un text literar narativ există un povestitor, o acțiune plasată într-un anumit timp și spațiu. Personajele care participă la acțiune au trăsăturile evidențiate prin descriere. Autorul relatează evenimentele prin narațiune (povestire) și surprinde legăturile dintre personaje prin dialog.

4 Evidențiază trăsăturile băiatului, prezentate în text. Explică expresiile „avea un fecior rău cum e fiera”, „lenea curgea de pe el”, „cu ușorul trai era frate de cruce”, „doar de blestămății și rele era bun”.

5 Împarte textul în fragmente, apoi scrie planul de idei, ajutându-te de următoarele întrebări:

- a. Cine era leneș?
- b. Ce a făcut tatăl?
- c. Când și-a dat seama copilul că nu este bine ceea ce face?
- d. Unde au dispărut cuiele?
- e. De ce a rămas nemulțumit tatăl?

6 Alcătuieste harta textului:

Titlul

Numărul de alineate

Autorul

Cuvinte, expresii

Părerea personală referitoare la finalul textului

Ideile principale
